

ARQUEOREPORT

Any 6

Núm. 21/58

Juliol-Agost 2016

LA CIUTAT SUBTERRÀNIA DE DERINKUYU (Turquia)

El 1963 Omer Demir va descobrir al poble de Derinkuyu (Turquia) i per casualitat un dels accessos a la ciutat. En aterrar una paret de la seva casa-cova (típic de la zona) s'adonà que el seu habitacle comunicava amb una altra estança de la que sortia un túnel que s'endinsava sota terra cap a les profunditats.

Omer anà a buscar una làmpada i baixà per la galeria, trobant-se amb escales, estrets corredors, nínxols i altres galeries, tot excavat a la roca. Tot i que alguns dels passadissos s'havien ensorrat o havien quedat bloquejats amb el pas del temps, aviat va ser evident que aquell indret amagava alguna cosa més que una simple cova subterrània.

En efecte, els intensos treballs de desenrunament van revelar que aquell “pou fondo” amagava una ciutat construïda íntegrament sota terra, i no en una sola planta com es pensava. Les galeries i passadissos s'enfonsaven cada vegada més a les profunditats de la Terra, i alguns d'ells es podien tancar per un dels seus costats amb pedres semblants a les de molí.

D'entrada, això va fer pensar que Derinkuyu havia estat una espècie d'allotjament provisional o refugi. Tot i això, a mesura que s'anava explorant la ciutat, més gran era el convenciment de que allò havia d'haver estat alguna cosa més, perquè el recinte era massa gran com per ser un simple refugi. A més d'habitacles, magatzems, cellers i comerços, durant les excavacions es descobriren unes grans sales en les que es creu que s'hi impartien classes.

La ciutat comptava amb una església subterrània de 65 metres de llarg i diferents espais destinats molt probablement a estables. En total, la ciutat subterrània ocupa una

2

superfície d'uns 4 km². Fins ara han estat desenrunades 13 plantes, i es suposa que encara n'hi ha més. Però tan sols es pot visitar fins a la cinquena planta ja que entrar a la resta seria perillós.

La planta inferior actual està situada a una profunditat de 85 metres. Es calcula que el

recinte podia acollir còmodament a més de 20.000 persones. La posició i conformació de les sortides secretes i els 52 canals de ventilació semblen tan ben dissenyats, i els corredors tan espaiosos, que no es pot parlar en absolut d'una solució provisional realitzada a corre-cuita. Per altra banda, la distribució dels corredors amb pedres a modus de porta, algunes sales comunitàries i el complex sistema de ventilació,

que també podia servir per comunicar-se, revelen que els habitants de Derinkuyu tenien por d'algun enemic.

Aquest indret antigament era conegut com Melengübü i es creu que va ser ocupat des del segle VII, tot i que alguns arqueòlegs especulen que és més antiga que Kaymakli, una altra coneguda ciutat subterrània de la zona, ja que el primer nivell podria haver estat excavat pels hitites a l'entorn de l'any 1400 aC.

Derinkuyu i moltes altres ciutats subterrànies de la regió restaren amagades durant molts anys perquè algunes galeries i passadissos havien estat obstruïts a propòsit amb terra i pedres en abandonar la ciutat. Es desconeixen els motius d'aquesta actuació, principalment perquè no existeix cap documentació sobre els fets. Malgrat tot, cal suposar que aquests treballs eren els habituals en complexos d'aquestes dimensions.

3

Baixar a una d'aquestes meravelles arquitectòniques és com fer-ho a l'inframón mitològic, amb la diferència que les ciutats subterrànies de la Capadòcia es van construir per viure en elles durant períodes de temps molt prolongats, probablement mesos o anys. Per fer-nos una idea de la rellevància d'aquestes urbs sota terra, només cal dir que a Derinkuyu hi habitaven a l'entorn de 20.000 persones, pràcticament les mateixes que vivien en la seva localitat homònima –la que està a la superfície—segons el cens del 2014.

Esquema de les galeries i habitacles subterranis de Derinkuyu

Malgrat tot, tal i com passa en tants altres indrets arqueològics, la datació exacta d'aquestes enigmàtiques urbs constitueixen un handicap aparentment insalvable. Per una banda no s'hi han trobat restes orgàniques a cap de les àrees excavades i, com ja és sabut, les pedres no es poden datar. Per l'altra, la gran majoria d'aquestes ciutats subterrànies foren rehabilitades o reutilitzades fins temps força recents, quedant així “contaminades” per les successives onades d'ocupants. Per fer-nos-en una idea, se sap que aquestes ciutats de la Capadòcia foren aprofitades per hitites, frigis, romans, cristians i turcs selèucides, entre d'altres.

I és que, en el cas de que els pobles que ocuparen aquestes planures de l'Anatòlia Central haguessin sabut de la imminència d'un perill imprevist i no haguessin pogut defensar-se de l'amenaça, el més normal hauria estat aixecar el campament i abandonar l'indret ràpidament. És inaudit pensar que, la resposta a aquest perill fos la de planificar i construir desenes de ciutats sota terra, doncs l'esforç els hauria suposat mesos o anys de durs treballs.

És possible, però, que l'amenaça fos d'indole climàtica, que aquestes províncies de l'Anatòlia Central haguessin patit un lent empitjorament del clima, una successió d'hiverns cada cop més durs i prolongats, de manera que els seus habitants decidiren aixoplugar-se sota terra per a evitar els rigors del clima durant llargues temporades. O, perquè no, que l'època en que es varen construir aquests refugis fos tant remota com l'any 8000 aC. data aproximada per l'inici de l'agricultura a l'Anatòlia, immediatament després del col·lapse dràstic del darrer període glacial, ara faria uns 10.000 anys.

L'Stonehenge original podria haver estat una tomba gal·lesa desmuntada i traslladada a Wiltshire

Stonehenge va ser inicialment una impressionant tomba al País de Gal·les abans de ser desmantellada i traslladada al que avui dia és el comtat de Wiltshire, segons sospiten actualment els arqueòlegs.

Els experts han sabut durant molt temps que les pedres blaves més petites del monument Neolític, de 5.000 anys d'antiguitat, eren extretes dels turons de Preseli, a 225 quilòmetres de distància. Però la pregunta sempre ha estat perquè?

Perquè uns homes del Neolític feren un viatge tan llarg tenint bones pedreres de pedra sorrenca ben a prop, i de les quals, més tard, en tallarien imponents pedres “*sarsen*” per enllestir Stonehenge?

La resposta sembla que consisteix en que les pedres foren mogudes per tribus gal·leses que no volgueren abandonar els seus avantpassats quan es traslladaren a la zona de Stonehenge. Quan més sabem prop de la societat neolítica, sobre la seva cultura i religió, més ens adonem que estan centrades en els seus morts ancestrals. Era una societat que venerava els seus avantpassats.

Els arqueòlegs de la UCL i de la Universitat de Leicester descobriren recentment les pedreres originals al País de Gal·les. Les pedres blaves tacades de dolerita sortiren de l'aflorament de Carn Goedog, mentre que les pedres blaves de riolita provenien de Craig Rhosyfelin.

La formació rocosa, que produeix pilars naturals, va permetre que els treballadors prehistòrics els obtinguessin mitjançant la inserció de falques de fusta en una esquerda, permetent que la humitat i la pluja les inflés i trenqués la pedra, fet que permetia que cada pilar fos fàcilment separat. Fins i tot ha estat possible esbrinar d'on va ser extret un determinat pilar analitzant les marques de tall.

Malgrat tot, no hi ha evidències per demostrar perquè els gal·lesos d'aquells temps es traslladaren al que avui és Wiltshire, com guerres, canvis climàtics, etc. L'equip de l'UCL creu que l'enclavament de la tomba original al País de Gal·les degué estar situat en algun punt entre les dues pedreres esmentades. Una excavació que es portarà a terme aquest estiu, mirarà de localitzar-lo.